

Patiëntenorganisaties werken aan een effectieve lobby

15 maart 2017 zijn de landelijke Tweede Kamerverkiezingen. Wat betekent een nieuw Kabinet voor de Nederlandse gezondheidszorg? En hoe zorg je ervoor dat je als patiënt en als patiëntenorganisatie zoveel mogelijk invloed kunt uitoefenen op het politieke beleid van dat Kabinet? 8 november 2016 besprak een groep vertegenwoordigers van patiëntenorganisaties het lobbyen richting politiek.

Verkiezingen zijn onvoorspelbaar. Partijen die elkaar voorheen niet zagen zitten, kunnen zomaar een coalitie vormen, proefballonnetjes komen plotseling in het Regeerakkoord terecht, en de politieke koers van een land kan in één keer een geheel andere wending nemen. Dat geldt ook voor politieke keuzes over de gezondheidszorg. Daarom is het belangrijk dat patiënten en patiëntenorganisaties tijdig hun stem laten horen en zoveel mogelijk invloed trachten uit te oefenen op de koers van de verschillende politieke partijen in verkiezingstijd, stelt Maaike van Hooijdonk, lobbyist bij GKSv, een netwerkbureau gespecialiseerd in strategische communicatie en public affairs.

Van Hooijdonk en haar collega Benjamin van Es geven hun workshop aan een groep bestuursleden en andere vertegenwoordigers van patiëntenorganisaties, die door het Platform Nieuwe Zorg en partner en gastheer AbbVie zijn uitgenodigd. Een spoedcursus lobbyen voor patiënten en patiëntenorganisaties, zo zou je de middag het beste kunnen typeren.

Van Hooijdonk en Van Es schetsen drie scenario's van coalities die na de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017 een Kabinet zouden kunnen vormen. De vraag van beide lobbyisten aan de workshopdeelnemers is: wat betekenen deze scenario's voor de gezondheidszorg en voor jullie ambities en strategieën als patiëntenorganisatie? En: hoe kun je maximale invloed uitoefenen op deze coalities, zowel in de formatieperiode als daarna? Met als doel dat het nieuwe Kabinet zoveel mogelijk van jullie ideeën over de gezondheidszorg in haar regeerakkoord zal opnemen.

Scenario 1: De droom van Mark Rutte (VVD, CDA, D66, Groen Links)

3 juli 2017. Op de Hoge Veluwe presenteert minister-president Mark Rutte het regeerakkoord 'Investeren in een duurzame toekomst'. Breed lachend naast hem staan Sybrand Buma, Alexander Pechtold en Jesse Klaver. De burger heeft gesproken in maart en de VVD weer de grootste partij van Nederland gemaakt. Hierdoor kan Rutte zijn grote droom waarmaken: Leiding geven aan een Groen Rechts kabinet. Omdat sommige coalitiepartijen ideologisch ver uit elkaar staan, is er een regeerakkoord gepresenteerd op hoofdlijnen. Hoofdonderwerp is de hervorming van het belastingstelsel en investeren in duurzaamheid voor de toekomst.

De PvdA is bij de verkiezingen weggevaagd, en mag in de oppositiebankjes plaatsnemen naast de tweede partij van het land, de PVV. Geert Wilders gruwelt van het in zijn ogen elitaire kabinet met linkse hobby's. Vanuit het maatschappelijk middenveld komen wisselende geluiden. Energiebedrijven

vrezen een te snelle transitie naar een duurzame energievoorziening en VNO-NCW is bang voor hogere lasten voor het bedrijfsleven om de duurzame ambities te realiseren. De verwachtingen bij natuur- en milieuorganisaties zijn torenhoog en daarmee lastig waar te maken.

Vermoedelijke minister van VWS: Mona Keijzer (CDA).

Welke impact heeft dit scenario op de zorg, vraagt Van Hooijdonk. Oftewel: wat betekent de droom van Mark Rutte voor de Nederlandse gezondheidszorg? Het overheersende gevoel bij de meeste bestuursleden is dat De droom van Rutte niet veel zal veranderen aan hoe de gezondheidszorg nu is georganiseerd. 'Geen grote schokken, continuïteit, een beetje schaven en afwachten of het effect heeft,' vat Jan Benedictus van Patiëntenfederatie Nederland de stemming samen.

Voor de Nederlandse patiënten biedt die continuïteit géén voordelen, benadrukt hij. Benedictus: 'Het betekent dat er te weinig gebeurt.' Klopt, reageert Gert Jan van Steenbrugge, directeur van de Vereniging van Ouders van Couveusekinderen. 'Continuïteit houdt in dat er geen innovatie is, dat investeringen niet van de grond komen. De pro's en contra's van de verschillende coalitiepartijen houden elkaar in evenwicht. Pappen en nathouden, dat is het beeld.'

Wel richting, geen details

Tegelijkertijd laat de coalitie van scenario 1 óók ruimte voor initiatieven van burgers, patiënten en patiëntenorganisaties, signaleert Bibiche Wymenga van AbbVie. 'Het CDA, een van de coalitiepartners, spreekt in haar verkiezingsprogramma over het *right to challenge*. Dat houdt in dat burgers zelf initiatieven kunnen ontplooiën om de gezondheidszorg te verbeteren. Ook D66 staat hiervoor open. Er is dus speelruimte voor eigen ideeën van patiëntenorganisaties. Het nieuwe Kabinet Rutte stelt hier vermoedelijk middelen voor beschikbaar.'

Dat is ook de analyse van Jan Lans, belangenbehartiger van Alzheimer Nederland. 'Scenario 1 gaat uit van een regeerakkoord op hoofdlijnen. Dat houdt in dat het regeerakkoord wel richting geeft, maar niet alles tot in de details invult. Daar liggen kansen voor patiëntenverenigingen. Dat geeft ons de ruimte om onze ideeën te presenteren en invloed uit te oefenen.'

Scenario 2: Over Links (PvdA, Groen Links, D66, SP)

7 november 2017. Na maanden van onderhandelen, polderen en praten, is er dan eindelijk een nieuw kabinet. De winnaars van de verkiezingen, VVD en PVV, zijn er niet uitgekomen. In de tussentijd hebben de linkse partijen de hoofden bij elkaar gestoken om een nieuw kabinet te vormen. Voor het eerst met succes. Onder leiding van minister-president Lodewijk Asscher gaat de coalitie met frisse moed aan de slag. Het regeerakkoord 'Een duurzame maatschappij vol hoop' beschrijft grote ambities van verduurzaming en een eerlijke verdeling van middelen. De energie en het enthousiasme van Alexander Pechtold, Jesse Klaver, Diederik Samson en Emiel Roemer overheersen in de media. Het bedrijfsleven kijkt met angst naar het nieuwe kabinet en hoopt op een snelle val.

Vermoedelijke minister van VWS: Renske Leijten (SP).

Alle deelnemers aan de lobbytafel zijn het erover eens. Dit Kabinet houdt het niet lang vol, daarvoor zijn de onderlinge verschillen tussen de linkse coalitiepartijen te groot. 'Ze zijn weliswaar allemaal links, maar wel heel verschillend links,' stelt Edith Mulder, directeur van het Oogfonds. 'Als dit Kabinet het roer zou omgooien, en bijvoorbeeld een Nationaal Zorgfonds zou introduceren, een vurige wens van de SP, dan zou dat meteen tot een breuk in de coalitie leiden. D66 en de PvdA willen dat helemaal niet.' 'Linkse partijen denken onderling ook heel verschillend over de stem van de patiënt. Dat is best gek,' vult Jan Lans aan. 'Nee, dit Kabinet gaat het niet worden.'

Toch biedt een Kabinet Over links veel kansen voor patiëntenverenigingen, denken de bestuurders. 'Patiëntenorganisaties krijgen vermoedelijk meer toegang tot het Binnenhof. De drempels liggen langer dan bij de coalitie van scenario 1,' stelt Van Steenbrugge. 'Mijn gevoel is: als het ons bij deze coalitie niet lukt, dan lukt het nergens. Maar dat wil niet zeggen dat we ook meer gaan bereiken. De praktijk moet uitwijzen of laagdrempeligheid ook leidt tot daadwerkelijke invloed. We zullen er bovenop moeten zitten om ervoor te zorgen dat datgene wat we willen ook politieke realiteit wordt.'

Stille lobby

'Patiëntenorganisaties moeten bij het Kabinet in scenario 2 blijkaar continu scherp monitoren, en achter de schermen bijsturen,' suggereert gespreksleider Benjamin van Es. 'Ja, je moet bij een coalitie Over Links niet met spandoeken op het Malieveld demonstreren,' waarschuwt Grieta Gootjes Hoekstra, bestuurslid van de Nederlandse Leverpatiënten Vereniging (NLV). 'Daarmee ondermijn je een coalitie die toch al kwetsbaar is. Over Links is typisch een coalitie waarbij je met een stille lobby veel kunt bereiken. Stille sturing werkt beter dan luidruchtig op de trommels slaan. En wat ook helpt: aan de hand van verhalen over waar het mis gaat in de gezondheidszorg de politieke aandacht krijgen. Links is gevoelig voor dramatische voorbeelden. Daarmee raak je ze.'

Scenario 3, Vox Populi (VVD en PVV)

15 augustus 2017. Het volk heeft in maart gesproken en de PVV haar eerste verkiezingsoverwinning gegeven als grootste partij van het land. Geert Wilders kon het bijna niet geloven. Hij was erop gebrand een coalitie te vormen en daarmee eindelijk minister-president van Nederland te worden. De VVD was als nipte tweede partij de logische keuze om een coalitie mee te bouwen. De VVD heeft ook nooit uitgesloten om met de PVV te regeren, ook al is het daarmee een minderheidskabinet.

Het kabinet Wilders heeft alle hoop dat voor de verschillende dossiers gelegheidscoalities gevonden kunnen worden. Dat was ook zo in de gedoogperiode. Voor iedereen was duidelijk: er was geen andere combinatie mogelijk dan deze. Onder de andere partijen is er consensus dat de PVV als grootste partij in de lead is om een kabinet te vormen, de kiezer heeft namelijk gesproken.

Maatschappelijk is er veel angst en onrust over wat dit kabinet gaat brengen. De twee partijen vinden elkaar op veel thema's: veiligheid, belastingen, infrastructuur, maar de coalitie staat ook lijnrecht tegenover elkaar op andere thema's zoals zorg en migratie.

Vermoedelijke minister van VWS, Fleur Agema (PVV).

Het verkiezingsprogramma van de PVV beslaat slechts twee A-viertjes. Het enige speerpunt van dat programma is: afschaffing van het eigen risico, verder is de paragraaf Gezondheidszorg blanco. Dat maakt het voor de workshopdeelnemers lastig om te reageren op de visie van de PVV op de gezondheidszorg. Toch heeft de PVV die visie wel. Sterker nog, gezondheidszorg is samen met integratie haar belangrijkste verkiezingsthema. 'De PVV heeft de afgelopen jaren veel debatten over de gezondheidszorg gevoerd,' brengt Edith Mulder in herinnering. 'Ze heeft een duidelijke opinie over de zorg. Die opinie is veelal links, vergelijkbaar met de standpunten van de SP.'

Eigen boontjes doppen

Het scenario Vox Populi biedt veel kansen voor patiëntenverenigingen, daagt Van Hooijdonk de deelnemers uit. 'Het is een minderheidskabinet, dat dus steeds op zoek moet naar meerderheden. Jullie lobby kan grote invloed hebben.' 'Ja, ik denk dat we in dit scenario de meeste kans op inspraak hebben,' reageert Grieta Gootjes Hoekstra. 'De PVV laat zich ook altijd positief uit over patiëntenorganisaties.'

'Ik denk wel dat we veel zelf moeten opknappen,' waarschuwt Gert Jan van Steenbrugge. 'Zodra geld een rol gaat spelen, kun je het vergeten. Voor subsidies moet je bij de VVD en PVV niet aankomen. In dit scenario mogen we onze eigen boontjes doppen.'

Tien tips voor een effectieve lobby:

Tijdens de workshop kwamen verschillende ideeën ter tafel die patiëntenverenigingen kunnen helpen bij een effectieve lobby richting politieke partijen:

- 1. Begin op tijd met je lobby. Als je pas een half jaar voor de verkiezingen je stem laat horen, ben je te laat.*
- 2. Patiëntenverenigingen moeten een meer holistische visie ontwikkelen op gezondheid, met minder nadruk op deelonderwerpen; daarvoor is een gezamenlijke lange termijnvisie nodig.*
- 3. Vertel je verhaal vanuit het perspectief van de patiënt. Story telling is daarvoor een goed middel. Verzamel en vertel verhalen en maak deze kenbaar richting politiek en media.*
- 4. Zorg ervoor dat je goede vertegenwoordigers hebt in de media, vertegenwoordigers die enerzijds in staat zijn op een aansprekende manier hun eigen ervaringen te kunnen vertellen, maar die ook zakelijk de boodschap van patiënten weten te presenteren.*
- 5. Zorg voor een juiste mix tussen zakelijkheid, betrokkenheid en inlevingsvermogen.*
- 6. Patiëntenorganisaties moeten samen optrekken, richting politiek en zorgverzekeraars, en een gezamenlijke visie ontwikkelen. Dat wat bindt, moet leidend zijn. Zoek de gemeenschappelijke noemer, voorkom versnippering.*

7. *Kijk naar de bredere context. Zoek niet alleen de verbinding met andere partijen in de gezondheidszorg, maar ook met partijen in andere sociale domeinen, zoals werk en onderwijs.*
8. *Werk aan concrete gezamenlijke doelen, zoals bijvoorbeeld een persoonlijke gezondheidsdossier. Iedere patiënt die dat wil, moet daarvan gebruik kunnen maken.*
9. *Stille lobby werkt soms beter dan luidruchtig de trom roeren op het Malieveld.*
10. *Gebruik het gezonde verstand. Niet alles met regels dichttimmeren, maar zelf blijven nadenken.*

Bekijk hier de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen:

[Bekijk hier het verkiezingsprogramma van 50plus](#)

[Bekijk hier het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie](#)

[Bekijk hier het verkiezingsprogramma van D66](#)

[Bekijk hier het verkiezingsprogramma van de PVV](#)

[Bekijk hier het verkiezingsprogramma van de SP](#)

[Bekijk hier het verkiezingsprogramma van de SGP](#)

[Bekijk hier het verkiezingsprogramma van de PvdA](#)

[Bekijk hier het verkiezingsprogramma van de VVD](#)

[Bekijk hier het verkiezingsprogramma van het CDA](#)

NieuweZorg: mede mogelijk gemaakt door: The logo for 'abbvie' is written in a lowercase, sans-serif font.